

Kvennabláðið kostar 3 kr. innanlands
erindið kr. 3 60
(1 dollar vestan-
hafss) $\frac{1}{2}$ a verðsins
borgist fyrfram, en
 $\frac{1}{2}$ a fyrir 15. júli.

Kvennabláðið.

Uppsoðn skrifðag
bundin við kva-
mót, ógild nema
komin sé til dí-
get. fyrir 1. okt
og kaupandi hafi
borgað að fullu.

23. ár.

Reykjavík, 30. nóv. 1917.

Nº II.

Bæjarstjórnarkosningarnar í janúar 1918.

Pess hefir áður verið getið í Kvbl. að bæjarstjórnarkosningar ættu að fara fram í janúar næstkomandi, um 7—8 af bæjarfulltrúnum. Á meðal þeirra, sem ganga nú úr bæjarstjórninni, er önnur konan, sem nú á þar sæti, frú Guðrún Lárusdóttir.

Það er óhætt að fullyrða að aldrei hefir verið meiri þörf fyrir skynsamar konur í bæjarstjórn Reykjavíkur, en einmitt nú. Mörг vandkvæða og vandræðamál liggja að jafnadi fyrir henni, sem ekki snerta síður konurnar en karlmennina. Skulum vér þar til nefna hin margbreytilegu dýrtíðarmál og atvinnuleysismál, sem snerta konurnar bæði beint og óbeint, jafn tilfinnanlega og karla, og ætti því að vera þeirra áhugamál að bætt yrði úr.

EKKI væri það heldur ástaðulaust að kosningabærar konur í Reykjavík mintust undirtektar núverandi bæjarstjórnar um þá kröfum kvenna, sem fram kom á kvenna-fundinum í júli í sumar hér í Reykjavík, að konur yrðu skipadar með i allar þær nefndir, sem um dýrtíðarmál ættu að fjalla. Þeirri kröfum var svarað af bæjarstjórninni með því, ekki einungis að taka alis ekkert tillit til hennar, heldur spreytlu sumir bæjarfulltrúarnir og borgarstjóri sig á því að gera spott að kröfum þeirra, og ámæla þeim fyrir áhugaleysi fávizku og heimsku yfirleitt, sem gerðu þær óhæfar að taka þátt í opinberum málum. Þá varð flestum óhlutdrægum áheyrendum ljóst, að ekki væri nóg fyrir konur að fá hin ýmsu réttindi að lögum á pappírum, heldur yrðu

þær sjálfar að taka réttindin í *sínar hendur* til fullrar notkunar í lísinu. Því rétturinn til að kjósa fulltrúa sína til hinna ýmsu starfa og stjórnar í þjóðfélögunum og til að vera sjálfur kjörgengur til þess, er einskisvirði, ef menn eiga engar hugsjónir um betra fyrirkomulag, eða áhugamál, sem menn vilja koma í framkvæmd.

Eins og kunnugt er, var hér nýlega kosið i niðurjöfnunarnefnd. Menn skyldu nú ætla, að ekki væri sama hvaða menn hefðu það vandamál á hendi að jafna $\frac{1}{2}$ miljónar króna skatti niður á borgarbúa, eða að sama væri um þær grundvallarreglur, sem þessir menn færðu estir við niðurjöfnunina. En — hér fór þó sem jafnan áður, að þessi kosning var frámunalega illa sótt. *Einkanlega* máttli þó segja það um konurnar, því þær sáust varla þar kosningardaginn, þótt þær séu meira en helmingur allra kjósendanna.

Það hefði þó ekki verið úr vegi, að konurnar hefðu sótt betur þessa kosningu, þótt ekki hefði verið til annars en þess, að sannsæra sig um með eigin augum að heil stétt kvenna var útilokud af kjör-skránni, þótt hún hafi jafnan verið þar áður síðan hún fékk kosningarrétt, þá var hún nú með þessu svist öllum þeim réttindum, sem kosningarréttinum fylgir. Pessi stétt kvenna voru vinnukonurnar Auðvitað gátu þær eins og aðrir kjósendur fullvissað sig sjálfar um hvort nöfn þeirra væru á kjör-skránni, en bæði er það, að þær eiga ekki heimangengt um hádaginn, og i öðru lagi er varla von að þeir sem jafnan hafa verið á kjörskrá á fyrirsarandi árum láti sér hugkvæmast, að nöfn þeirra falli algerlega burtu, án þess menn verði varir við.

En þegar konur reka sig nú á, og það

er fullsannað að kjörstjórnin *hefir alger-lega útlíkrað heila stétt kvenna*, þá ættum við þó að fara að verða dálitið athugulli. Hvernig má slikt ske? spyrjum við. Það var sagt opinberlega af einum bæjarfulltrúa á bæjarstjórnarfundi, sem vist er talinn fær í flestan sjó, að af því að önnur sú kona, sem á sæti í bæjarstjórninni, kvaðst ekki hafa athugað hvort reglugerð stjórnarinnar ákvædi fasta tölum þeirra, sem skipuðu matvælanefnd bæjarstjórnar, þá væri það vottur um svo frábæra fávisku, að ekki einungis þessi kona, heldur *allar aðrar konur* áttu að hans dómi að álitast ófærar til að taka þátt í opinberum málum. Svo skylt og sjálfsgagt væri það að vita öll lög og reglugerðir þjóðfélagsins, fyrir þá, sem einhver afskifti vildu af þeim hafa.

En hvers attu menn þá að vænta af lögvisi sjálfarar yfirkjörstjórnar Reykjavíkur, með sjálfan borgarstjóra sem formann og hinn lögfróða bæjarfulltrúa Svein Björnsson við hlið sér? — Hvernig gátu þeir gleymt sjálfum kosningarlögunum? Eða var það af öðrum ástæðum, sem þeir útilokuðu allar vinnukonurnar? Mundi ekki þörf á að konur athuguðu *i tíma kjörskrána* sem farið verður eftir i janúar og *hvaða stéttir þar komast að?* Ill reynsla gerir menn oft tortryggna að óþörfu. En hér virðist það réttmætt að konur standi á verði fyrir réttindum sinum. Það er of seint að mótmæla kosningardaginn.

Kvenréttindafél. Íslands samþykkti á fundi 13. nóv. síðastl., áskorun til stjórnar hins nýja Bandalags kvenna hér í bæ, að gangast nú fyrir kosningunum frá hendi kvenna, útvega sæmilegar kenur, til að gefa kost á sér í bæjarstjórn og sjá um að þær fengju sæti þar, sem likindi væru til, að þær kæmust að, annaðhvort á listum þeim, sem settir verða upp af flokkum eða fé-lögum karlmanna, eða þá að Bandalagið gengist sjálfst fyrir lista, þótt vér teljum það óheppilegra. Það virðist eðlilegast að Bandalagið beitist fyrir því, sem gert er í þessu mál, þar sem svo mörg félög kvenna standa saman.

Kvennablaðið er þeirrar skoðunar að Kvenréttindafél. hafi gert alveg rétt að fara þessa leið, og væntir að þetta mál sé nú í dugandi höndum.

Frá Frakklandi.

Í friðarblaðinu »International«, sem gefið er út í Amsterdam af alþjóða friðarnefnd kvenna, stendur grein sú, sem hér fer á eftir frá frónsku friðardeildinni. Það er uppkast að stefnuskrá fyrir nefndina, sem hún ætti að vinna eftir um næstu mánuði. Ein af nefndarkonunum hesir samið uppkastið, sem hljóðar í íslenskri þýðingu þannig:

»Nordurálfu þjóðirnar þola um þessar mundir þær verstu ófarir, sem mannkynið hesir nokkurntíma orðið fyrir. Það litur svo út sem ekkert geti stöðvað það blóðbað, sem nú eyðileggur mannkynið, hindrar allar framfarir og brýtur niður árangurinn af margra alda vinnu.

Gátu konurnar komið í veg fyrir þessa óútmálanlegu ógæfu? Nei, þær höfðu engin völd yfir því, hvernig hinum þjóðfélagslegu vélar vinna. Þær hafa ekki naegileg áhrif á uppledni sinna eigin barna. Þau lög, sem aðrir hafa samið, og þær fá ekki að vera með að semja, tryggir þeim hvorki borgaralegt né efnalegt sjálfstæði, sem er aðalskilyrðið fyrir allri starfsemi.

Vér viljum leitast við, bæði nú og í framtíðinni, að auka og efla áhrif kvennanna, til þess að uppræta hatrið meðal þjóðanna, og brjóta niður harðstjórnarvald hnetaréttarins. Vér litum svo á, að sérhver útvíkkun réttinda kvennanna muni stuðla að hetrun þjóðfélaganna. Þess vegna heimtum vér banda konum:

Kosningarétt, sem fyrstu launin fyrir samvinnu kvenna í landanna pólitiska lífi.

Borgaralegt ja/nrétti til að hækka stöðu kvennanna innan fjölskyldunnar, og til þess að auka vald kvenna yfir börnum sinum.

Sömu laun fyrir sömu vinnu. Mannkynsagan kennir oss, að konurnar hafi frá elztu tímum verið mótlöðumenn hnifaréttarins og allra stjórnlausra ofbeldisverka, og það er óþarft að koma með dæmi til að minna á, hve oft þær hafa gert uppreist gegn ofbeldi og hryðjuverkum. Aukning réttinda kvenna eykur þeirra heillaríku áhrif. Það er gott að minnast þess, að Noregur, sem er það land, sem algerlega ofbeldislaust hesir bætt sín stjórnarfarslegu réttindi og aðstöðu, er einnig það land, þar sem stjórnarfarsleg staða kvenna er bezt.

Pess er vert að minnast, að *Bandaríkin*, þar sem konurnar hafa svo mikil áhrif, hafa ótvíraðilega, eins og allir þekkja, sýnt friðarkærleika sinn, með því að láta ekki æsast og visa frá sér öllum hernaðarlegum æsingum, en nota heldur öll friðsamleg meðul til að jafna deiluna við Mexikó.

Konurnar eru lífgjafar, og þær meta lika lífð meira en karlmennirnir. Þær vilja leitast við að jafna stórar þjóðadeilur á friðsamlegan hátt.

Vér viðurkennum því stöðugt gerðardóm og sáttatilboð milli þjóðanna, á sama hátt og allar síðmenningarþjóðir nota á milli einstaklinganna.

Vér viljum fylgja þeirri meginreglu, að þjóðirnar gefi sig undir gerðardóm, þegar útlit eða hótun er um stríð, þegar frá byrjun og alt af meðan ófríðurinn varir. Vér álitum, að þegar alþýðan kemst til valda, þá sé það trygging fyrir friði. Vér álitum lika, að allir leynisamningar og makk stjórnaranna og þeirra sendiherra eigi að leggjast fram fyrir augu almennings.

Vér erum sannsærðar um að meðan hagsmunir margra eru bundnir við vopnabilbung og landvarnir, þá aukist hættan fyrir stríðum að sama skapi. Pess vegna heimtum vér, að verkstæði og verksmiðjur þjóðarinnar verði alþjóðareign, af því að vér álitum, að þá verði það ástandalment i heiminum, að allur vopnaburður leggist niður. Og að því ber öllum kon-

um að styðja sambuga, svo það geti komist sem allra fyrst í framkvæmd».

Þjóðfélagsstofnanir

i New York fylki i Ameriku.

II.

Betrunarstofnun fyrir konur i Bedford.

Pegar menn heimsækja betrunarstofnunna í Bedford, þá verða áhrifin og minningarnar alt aðrar en binar óskiftu björtu minningar, sem vér komum með oss frá barnaheimili dr. Reeders. Það friðsæla og fallega barnaheimili, með öllum sinum glædværa barnaskara, kom oss til að gleyma því, að þau væru ógæsusöm olnbogabörn þjóðfélagsins, sem vegna hins góða uppeldis, sem þau fengju þar, mundu vonandi frelsast frá að ganga lastanna braut, sem liggar að dyrum betrunarhússanna. En þessu gleyma menn aldrei í Bedford, þrátt fyrir náttúrufegurð og góðan útbúnad á öllu við stofnunina. Íbúar betrunarstofnunarinnar eru hér undir stöðugu eftirliti, bæði við vinnu sína og skemtanir. Svipir þeirra og andlitsdrættir bera einnig með sér sína eigin sorglegu lifssögu.

Og þó er það ekki ómerkara starf eða unnið af minni áhuga og mannúð, sem daglega er unnið í Bedford, en það sem unnið er í Hastings.

Betrunarstofnunin í New-York, er þjóðfélagsstofnun handa ungum konum, sem dæmdar hafa verið í fyrsta sinn til fangelsisvistar, en aldrei hafa áður asplánað sekt sína í fangelsi, þótt þær kundi oft áður að hafa verið dæmdar til fjárekta. Stofnuninni er stjórnad af nefnd eða stjórn, sem fylkissjórnin hesir kosið, í þeirri stjórn situr líka forstöðukona stofnunarinnar. Núverandi forstöðukona er dr. phil. Katharina Bement Davis, og hentari forstöðukonu að öllu leyti er ekki unt að sá. Hún er alþeikt gáfukona, og auk þess mjög hagsýn og útsjónarsöm i öllum fjárhagsgum efnum. Samhlíða þessum kostum

er hún gædd óvenjulegum stjórnarhæfileikum, mannþekkingu og næmri tilfinningh og meðaumkvun með öllum bágstöddum. Hún hefir jafnan mjög einfaldar og óbreyttar lífsvenjur og er alþeikt að því að hafa mjög mikil bætandi og gösgandi áhrif á nemendur sína og meðkennara. Markmið það, sem hún stefnir að, er: *að með reglubundinni starfsemi að fá skjólstæðinga sina til að skoða lífið frá nýjum og bjartari hlíðum, kenna þeim nýjar grundvallarreglugr fyrir lífi þeirra og framferði, og veita þeim þá þekkingu, sem þeir geti haft not af eftir að þeir eru »útskrifaðir« frá heimilinu, sem þeir standa þó lengi á eftir í sambandi við, svo þeir geti orðið dugandi meðlimir í þjóðsélaginu, sem geti staðið efnalega og siðferðislega á sinnm eigin fótum.*

Stúlkur þær, sem teknar eru i þessa stofnun, eru frá 15—20 ára gamlar. Lengsti betrunartíminn við þessa stofnun er 3 ár. Þeim er slept lausum að fangelsisvistinni lokinni upp á drengskaparheit þeirra. Það felur í sér heit um, að um ákveðinn tíma skuli þær standa í sambandi við stofnunina, gegnum einhverja þar til kjörna persónu, (»parole officer«).

Stofnunin sér hverri slikri útskrifaðri konu fyrir hagfeldri atvinnu, og að einhver af vandamönnum þeirra eða öðrum hafi sérstakt estirlit með framferði þeirra, t. d. módir þeirra, eiginmaður, systir, bróðir, frændur eða vinnuveitendur. Pannig er gyðingastúlkum, sem þangað komast útvegað estirlit af vel meðnum trúbragðasystrum þeirra.

Stjórn stofnunarinnar hefir mikið vald, og getur stytt hegningartímann, ef framferði þeirra og dugnaður gefa von um að þær muni geta orðið sjálfbjarga og komist heiðarlega af.

Kona, sem er dæmd til þessarar fangelsisvistar, og á barn, sem ekki er árs gamalt fær að taka það með sér, og þær, sem eru vanfærar og fæða þar barn, fá að halda því hjá sér þangað til það er tveggja ára.

Eftir lögunum á hver ~kona, sem frá stofnuninni fer að fá allan nauðsynlegan klæðnað, sem þó má ekki kosta meira en 12 dollara, nema ef sektartíminn er út runninn milli 1. apríl þá mega þau kosta 18 dollara. Svo fær hver þeirra 10 dollara í peningum og farseðil til þess staðar, sem dómur þeirra hefir verið feld-úr í, eða annars sem viðlika langt er frá.

Pessi betrunarstofnun rúmar 360—380 sakborninga.

Árið 1914 voru 137 konur gefnar lausar móti drengskaparheiti þeirra, og árið áður 113, svo samtals stóðu þá 250 konur undir umsjón »parole officer«, þótt þær væru farnar frá heimilinu. Á hverju ári rjúfa þó nokkrar þeirra þessi drengskaparheit, en þeim fer þó fækandi. Pannig nefnir ársskýrslan fyrir 1914 það sem sérlega góðan árangur, að það ár hafi aðeins 28 af þessum 250 rofið heit sín og slitið öllu sambandi við stofnunina og eftirlitsmennina.

Glæpir þeir, sem þessar konur eru oftast daemdar fyrir, eru flakk, hnupl, áflog, hylming af stolnum munum, siðferðislega skaðleg fordæmi og ábris á ómynduga unglunga og börn, óhlýðni og þrjoska, drykkjuskapur og lauslæti.

Medal þessara stúlkna eru konur af ýmsu þjóðerni, þótt flestar séu þær amerískar að fædingu. Af amerísku stúlkunum er meir en fimm hlutinn svertlingjastúlkur. Þær eru einnig af ýmsum stéttum. Margar eru verksmiðjustúlkur, daglaunastúlkur og sömuleiðis ýmsar atvinnulausar stúlkur, þar eru einnig þjónustustúlkur frá hótellum, leikkonur, »móða«-stúlkur, búðarstúlkur og ein kenslukona hefir þar verið. 6% af öllum þessum konum kunna hvorki að lesa né skrifa og er það óneitanlega athugavert, 12% kunna ekki ensku, en þar eru þó nokkrar sem fengið hafa góða mentun.

Við þessa stofnun er fylgt smáhúsa (Cottage) reglunni að nokkru leyti. Flestar þeirra fá þó fyrst um sinn þegar þær koma, að búa í móttökudeildinni. Þær

lakari búa í varðhaldsdeildinni og sjúkar konur í sjúkradeildinni. En annars skiftast þær venjulega 23—28 í hóp i hinum 7 villur, sem eru mjög viðkunnanlega útbúnar, nndir stjórn sérstakrar húsmóður (the matron) og aðstoðarfólks hennar. Ein af þessum byggingum er stærri en hinum, í henni búa um 20 mæður með börnum sínum.

Skiftingunni er hagað estir vissum reglum að svo miklu leyti sem unt er, t. d. eru ungar og tiltölulega óspiltar stúlkur aðskildar frá eldri og spiltari glæpakonum.

Pegar gestir koma til að skoða stofnun pessa, þá er þeim jafnan sérstaklega bent á eina bygginguna, »The Honorary Collage«. Að komast þangað eru álitin stór hlundi og sæmd, enda lika skoðað sem laun fyrir sérstaklega gott framferði að vera flutt þangað. Forstöðukona þeirrar deildar var ung kona, sem var mjög áhugasöm fyrir starfi sinu og sérstaklega elskuleg í allri framgöngu. Hún hafði lesið við »Teachers College Columbia University« og tekið þaðan fullnaðarpróf. Hennar skjólstæðingar höfðu meira frjálsræði en venjulegt var í hinum villunum, og ýms meiri forréttindi. Þær var einnig sjálfstjórn, undir umsjón forstöðukonunnar. Þær höfðu hver af stúkunum eigið herbergi sem hún mátti að vissu leyti útbúa og velja húsbúnaði, estir sinum eigin persónulega smekk. Þær voru einnig viðkunnanleg baðherbergi, matsalur og bókaherbergi, setustofa eða samkomuherbergi var þær einnig.

Nýlega hefir stór búgarðnr þar í grendinni verið keyptur til að leggjast undir þessa stofnun. Tilgangurinn er að þær stúlkur sem langa sérstaklega til að læra smjör- og ostagerð, ásamt öðrum landbúnaði, fái hér reglulega góða kenslu í þessu hvorutveggja, og í þeim tilgangi verði tveim byggingum komið þar upp í viðbót, til kenslu í þessum námsgreinum, þar verður þá kent að fara með mjólkina og grænmetið frá sjálfrí stofnunni og það haft sem sjálfstæð skólanámsgrein. Kona, sem er útlærður búfræðingur

og staðist hefir fult próf i þeirri grein að verða kennari við þessa deild.

„Hvað á nú að gera?“

Á norræna fundinum í Stokkhólmi 11.—12. nóv. 1916 var lagt fram bréf frá frönskum konum um að fundurinn og konur Norðurlanda legðust nú á eitt með frönskum og enskumælandi konum, að heimta sömu laun fyrir sömu vinnu handa öllum, konum bæði og körlum. Þetta bréf hefir einnig verið sent til íslenzkra kvenna í fyrravetur, og til allra þeirra 22 landa, sem eru í Alþjóða kvenréttindasambandinu.

Á fundi sem haldinn var í norska »Landskosningarréttarkvensfélöginnu« hélt dr. Dagney Bang fyrirlestur um »Konur fyrir og estir striðið«. Þær var tekið fram í hvað geysistórum mæli öll ófríðarlöndin hefðu tekið konur í þjónustu sina og hernaðarins og það i pau störf, sem venjulegt væri að kalla að eins karlmannaverk. Í Frakklandi hefði tala kvenna sem stæðu í þjónustu rikisins 7-faldast árið 1916 við það sem talan var árið 1915. Alls stáðar hafa konurnar fengið viðurkenningu og hrós hjá stjórnunum og þjóðunum fyrir vinnu sina. En verkalaun þeirra hafa verið miklu lægri. Þær hafa í Frakklandi fengið að eins helming, og stundum að eins einn þríðja bluta móti karlmönnum fyrir sömu störf.

Nú hefir komið upp stór mótmælaalda gegn þessu fyrirkomulagi í öllum hernaðarlöndunum. Kvenréttindakonur, verkakonur, verkmannafélag karlmannna og einstakir verkamenn hafa krafist þess að stjórnin breytti pessari gömlu blóðsugu aðferð, en taki upp regluna: *Sömu laun fyrir sömu vinnu*, bæði vegna kennanna sjálfra og til þess að tryggja karlmennina gegn því, að laun þeirra verði færð niður, eða þeir verði undirboðnir af konum, að striðinu loknu.

Enskar konur hafa starfað kappsamlega að þessum málum. Og Lloyd George hefir sem hergagnaráðherra gefið estir fyrir hinni réttmætu kröfu kvenna, og sett sömu laun fyrir konur sem karla í hergagnaverksmiðjunum.

Í Frakklandi hefir Gabrielle Duchêne borið fram kröfur um að konur í Alþjóða kvenréttindasambands-löndunum vinni að því að fá þessar réttmætu launareglur viðurkendar af landsstjórnunum og vinnuveitendum og teknar upp til framkvæmda við allar launagreiðslur.

Þetta mál var einnig tekið fyrir á landsfundin »National«-ráðsins í Noregi. Þær var svoltandi fundarályktun samþykta:

1. Að reyna að fá yfirlit yfir laun karla og kvenna í Noregi sem vinna að sömu vinnu.
2. Að gera nauðsynlegan undirbúning til að slyðja þessar jafnréttis launareglur ef málid kemur fyrir á Alþjóðafundi eftir striðið.

Samiskonar fundarsampykt var ger á landsfundi kosningarréttar landsfélags kvenna.

Dr. Bang benti á erfiðleikana, en skoraði á konurnar að fylkja sér um þetta stóra mál. Áður hefðu norskar konur fylkt sér um kosningarréttarmálið. Nú yrðu þær að fylkja sér um vinnuskilyrði kvenna og fjárhagslega hagsmuni.

Alþjóða-stefnuskráin er í pessu máli: »Sama vinna, sömu laun.« Að hvert starf launist eftir því, hvað það gildir og hvernig það er gert, en ekki eftir því hvort sá sem gerir það er karlkyns eða kvenkyns. Þessi krafa er tekin upp af bardagapjóðunum og þær skjóta því til hlutlausu þjóðanna, að veita málínu fylgi og vera með að koma því i framkvæmd.

Hlutlausu þjóðirnar geta ekki látið þetta mál liggja milli hluta. Öllum kemur þeim það í rauninni jafn mikil við, þótt nauðsynin sé ef til vill enn þá brýnust hjá ófríðarpjóðunum. En það er þá líka einni ástæðunni fleira til að vinna af alefli að góðum málalokum þess. Það er sú minsta hluttekning og hjálp, sem vér getum sýnt þeim eftir allar þær hörmungar sem þær hafa liðið.

Íslenzkar konur bæði geta og eru skyldar að vera með pessu máli og stuðla að góðum endalokum þess. Við gelum ekki leitt það hjá okkur. Við verðum að fylgjast með í þeiri baráttu, sem það útheimtir. Þetta mál er alþjóðamál og það verður að leysast af öllum þjóðum. Um það ættu konur að fylkja sér, sem þegar hafa fengið kosningarrétt.

Og karlmennirnir verða að vinna með oss. Vér trúum ekki að þeir snúist á gagnstæða sveif, vilji halda öllu í sama horfinu, til að geta setið yfir öllum lifvænlegum stöðum sem lengst.

Hér er ekki um það eitt að ræða, að fá sömu laun fyrir sömu störf, heldur einnig annað ekki ómerkilegra: Að konurnar fái aðgang að jafnlifvænlegum stöðum og karlmenn, ef þær uppfylla þau skilyrði, sem til þess útheimtast. Eða með öðrum orðum: að enginn munur verði gerður á karlkyni og kvenkyni, þegar hinar ýmsu slöður eru veittar, heldur verði dugnaður og hæfileikar að skera úr, hver þær fær haestu launin. Allir hafi jafnan aðgang að keppa um þau, sem fylla þau skilyrði, sem útheimtast í hinar ýmsu stöður.

En til þess að konur geti kept um lifvænlegar stöður, með sömu launum og karlmenn, verða þær að búa sig undir samkepnina, þær

verða um fram alt að mynda *sterkan félagskappa og samvinnu*, og sérnám á öllum svíðum. Í samkepninni dugar ekkert kák. Þær verða konur að kunna sina idn alveg eins og karlmenn, annars fá þær aldrei lifvænlegar stöður. *Pekking og leikni i öllum störfum* er þessara tíma einkenni. Kákið og pekkingarleysið hefir sett konurnar í óskustóna. En úr henni verða þær sem fyrt að komast.

Það er *þetta*, sem við verðum nú að sameina okkur allar um: *Að gera okkur gildandi í öllum lifsins margbreytilegu stöðum*. En til þess þarfum við *pekkingu og verklega leikni* á öllum þeim störfum, sem við viljum keppa um. Það er sá lykill, sem lýkur upp fyrir oss öllum þeim lifsstöðum, sem vér óskum eftir, ásamt þeim réttmætu launum, sem þeim fylgja. Fyrri fast ekki lifvænleg laun og fyrri dugar engin samkepni, því pekking og leikni í hverri stöðu, ásamt skyldurækni og samvirkusemi, eru þau skilyrði, sem öll laun *eiga að byggjast á*.

Lögverndun barna.

III.

Sjaldan ber það við að börnum sé ofbodið með likamlegri vinnu. Auðvitað eru til foreldrar, sem fyrir hagsmunasakir, eða af ótta við aðfleidningarnar af iðjuleysi krakka sinna, senda drengina eithvað i burtu til að vera í sendiferðum, þegar skólastundunum er lokið daglega, en telpurnar láta þau vera kyrrar heima, til að gæta yngri systkinanna eða annara smábarna. Þær sem svöna er ástatt tekur skólinn venjulega í taumana, af því að auðvitað verða verða þær aðfleidningarnar að börnin geta ekki lesið undir skólann og verða preytt og áhugalaus í skólastundunum. Eins og alkunnugt er, banna norsku verksmiðjulögum að nota börn við vinnu í verksmiðjunum.

Oft er spurt að því, hvort ekki komi fyrir að lögráðanefndin skifti sér af heimilismálum, sem þeim ekki komi við. Jú, það vill til. En það er ekki lögráðanefndinni að kenna.

Við fáum sem sé stundum nafnlausar kærur, sem við erum neydd til að rannsaka. Þess konar kærur leiða okkur stundum inn í svo hræðilegt ástand, að þær hefir málta segja að það væri í síðustu lög sem við kæmum til bjargar, en stundum hafa kærurnar ekki átt við nein rök að styðjast og verið sprottnar af óvináttu eða slúðri. Einkum á það sér stað í stórum leighuhúsum í verkmannahverfunum, þær sem fjölskyldurnar verða oft missáttar. En at-

hugasamt eyra og auga lærir fljólega að að greina það rétta frá röngu, og sjá hvort lög-ráðanefndin hesir þar nokkuð að gera, eða hvort hún á að eins að draga sig út úr því, með ærlegri og hreinskilinni afsökun.

Eg hefi aldrei orðið fyrir óþægindum út af þessu. Flestum er kunnugt að við komum í embættiserindum til þess að ráðleggja og hjálpa, og að við gleðjumst af því að finna heimilis-ástandið svo goð, að það þyrfti ekki hjálpar við, og að það væri miklu betra en ætla mætti af kærunum.

Eg hefi líka verið spurð að, hvernig okkur væri tekið, þegar við traðum okkur pannig inn á heimilin. Viðtökurnar geta verið mis-munandi. En lögráðanefndin er vilt og hefur líka einkum mikil völd, svo að foreldrar, sem hafa illa samvirkzu, pora ekki að vera altof óvingjarnleg. Og sé heimsóknin vegna óvandaðra barna, þá eru foreldrarnir oftast pakklát, nema einstóku grunnhygnar mæður, sem ætli sýkna-sín börn, pótt sekt peirra sé deginum ljósari.

Að öllu samantöldu þori eg að segja að lögráðanefndarlöggjölin hesir haft góðan og gagn-legan árangur, og að áhrif peirra eru orðin sýnileg bæði á heimilunum og æskulýðnum pótt þau hafi ekki verið lengur i gildi. Ef að hver af lögráðanefndarmeðlimunum vildi tala um sína persónulegu reynslu, þá fengju menn auðvitað að heyra um mörg vonbrigði í þessu, eins og í allri þjóðfélagslegri starfsemi. En peir fengju einnig að heyra um margar hjartar minningar, minningar um góð pakklát orð, um bréf full af von og pakklæti og gleði, og um heimsóknir foreldra og barna, sem finst að þau yrðu að fá að tala við okkur við og við. Auðvitað hafa líka ákvárdanir lögráðanefndarinnar mætt óánægju og reiði. Við höfum oft á fundum okkar fengið að heyra ákafar deilur og illindi; en hin mannúðlega framkoma formanns okkar, kemur foreldrunum oftast til að kannast við, að þessar ákvárdanir séu gerðar vegna vel-ferðar barnsins og sjálfra foreldranna. Árið 1908 voru tvennar ráðstafanir lögráðanefndarinnar kærðar fyrir kirkju- og kenslumálastjórnini, og árið 1909 var fimm sinnum kært. En kenslumálastjórnin staðfesti allar þessar ákvárdanir. Lögráðanefndalöginn leggja stóra ábyrgð á herðar lögráðanefndameðlimanna, af því að þær ákvárdanir sem nefndirnar gera, geta haft áhrif á alla framtíð og líf barnsins. Og þessar ákvárdanir verða að takast aðallega samkvæmt persónulegri rannsókn og eftir persónulegu álti nefndarmannanna. Lögráðanefndirnar eru enginn dómstóll, en afskifti peirra af högum ein-staklinganna ætti að skerpa ábyrgðartilfinningu-

þeirra, um leið og almenningur á kröfu til að vera sýnd hér sanngirni og réttlæti, eins og fyrir dómstólunum.

Að gera ætlið samskonar ákvárdanir fyrir samskonar brot, yrði þó alt of erfitt fyrir lög-ráðanefndirnar. Stuldur, kærulaus heimili eða misþyrming barna, verður ósjálfrátt að skoðast eftir stærri mælikvarða í sveitunum og smá-kauptúnunum, en í stórum borgum, og dæmst því öðru visi þar. Petta getur ef til vill vakið umtal og tortryggni þar. En hvernig verður fullu jafnrétti náð?

Lögráðanefndalöginn okkar hafa gefið okkur svo mikil gott og næudsynlegt, að þó gegnum-fersla þeirra í verkinu, verði að einhverju leyti ófullkominn eða hafi einhverja smágalla, þá mun tíminn og reynslan smátt og smátt bæta úr því.

Ragna Hörbye.

Eldhúsbálkur.

Humarsósa. 6 kvint smjör og 3 kvint hveiti-mjöl hrærast saman í litlum potti yfir eldi, í það er hrært tæpum $\frac{1}{2}$ pt. þunnum rjóma eða nýmjólk. Petta hrærist vel saman og er látið komast í suðu og sjóða nokkrar minútur, svo sósan verði jöfn. Saman við petta er svo láttinn humar úr litilli dós, sem er vel stappaður sundur, ofurlitið paprika, og ef til er litið bragð af sherry eða madeira. Pessari sósu er svo helt yfir fiskbollur, sem raðað er á ávalt fat, og horið síðan á bord.

Rjómabýtingar. 2 eggjarauður eru hræðar út með $\frac{1}{2}$ pt. af nýmjólk og 30 kvint af sykri. Petta er svo sett í skaftpott yfir eld og stöðugt hrært í því, ásamt 5 kvint gelatine, sem bleytt hesir verið upp áður í örlitlu vatni í nokkrar minútur. Pettr hrærist alt saman, þangað til gelatinen er uppleyst, þá er pettarinn tekinn af eldinum, áður en petta kemst í suðu, og látið síðan kólna, en þó stöðugt hrært í því á meðan. Þegar það er orðið svo kalt, að það er að finna nær því ekkert volgt, þá er $\frac{1}{2}$ pt. af rjóma, sem peytt hesir verið í stifa froðu, láttinn saman við. Gott er að láta $\frac{1}{2}$ pd. vinber og 15 kvint smátt skorð sucat saman við, en þess má þó vel vera án. Býtingnum er helt í móti eða glerskálar og láttinn kólna til fulls. — Borinn á bord sem eftirmatur með rauðri saft-sósu.

Kálsivalningar. Blöðin eru tekin gætilega af

Verzlunin

Björn Kristjánsson,

Reykjavík, Vesturgötu 4,

selur allskonar **VEFNAÐARVÖRUR** af vönduðustu tegundum;
litirnir óvenjulega haldgöðir.

Meðal annars má nefna: **Klæði, enskt vaðwál, fatatau allsk., kjólatau, svuntutau, sjöl stór, mikið úrvat; herðasjöl, karlmannaföt, prjónnærföt** fyrir börn og fullorðna o. m. m. fl.

Verðskrá sendist ókeypis þeim er óska.

góðu kálhöfði, sem áður hefir verið helt sjóðandi vatni yfir, og síðan þvegið úr köldu vatni. Blöðin eru síðan soðin hálfmeyr í saltvatni. Pagar pau eru orðin köld, þá er ein matskeið af kjöt-»farsi« lögð á hvert káblað, og það svo vafð vandlega utan um, og finu seglgarni eða hvitum hörtvinna bundið utan um sivalninginn. Petta er svo soðið í kálvatninu hér um bil 25 minútur. Móti hverju 1½ pd. af kjötfarsi er ætlað eitt kálhöfuð og 10 kv. af smjöri eða smjörliki. Í smjörinu eru svo kálsivalningarnir brúnaðir. Síðan er öðrum 10 kvintum hrært saman við sósuna og saman við petta hrært dálitið kjötsoð, kraftseyði af kjöti eða soja, og sósan hrærð vel saman þangað til hún er fallega jöfn. Borin á bord með kálsivalningnum.

Blómkálssúpa. Stórt blómkálshöfuð eða 2 litil eru soðin heil í svo litlu vatni sem unt er, svo pau verði meyr. Síðan er 10 kvint af smjöri braedd og 5 kvint af hveiti hrærð saman við. Petta er svo pynt út með 1 pt. af kjötsoði, og svo vatninu sem kálhöfudin voru soðin í. Petta er síðan látið sjóða og svo bætt í það eftir bragði pykkum rjóma, paprika og salti. Kálhöfðunum er svo skift í litla vendi og látið í tarínuna og súpunni helt yfir.

Steiktar kindasíður. Risin eru brotin vel i

sundur og síðurnar þvegnar svo með hreinum dük, sem dysið hefir verið í heitt vatn og perradar á eflir og salti og pipar nuddað svo inn í síðuna. Svo er kjötið sett inn í skúllu í vel heitum bakaraofni og ½ pt. kjötsoði smá bætt yfir. Peirri sósu er svo alt af smádreift yfir steikina, sem er soðin pellar beinin losa sig úr kjötinu. Sósan er síðan jöfnuð eins og venjuleg steikarsósa og niðursoðnu kjötseyði eða »soju« bætt saman við, ef hún er ekki nógur sterk áður.

Fiskikaka (Omelet). Ef til eru soðnar leyfar af góðum nýjum fiski, þá má nota hann, en taka vel roð og bein úr honum. 20 kv. smjör eða smjörliki eru braedd og hrærð saman með 20 kv. af mjöli og þynt út með 2 pelum af mjólk. Pellar petta hefir soðið er skaftpotturinn tekinn af eldinum og látið kólna. Síðan er 6 eggjaraðum, einum smáttsoðum lauk og ofurlitlu af pipar og salti hrært saman við. Fiskstykkini eru síðan lögð svo heil sem unt er og síðast eggjahviturnar sem eru peyttar í stifa froðu. Pessu er öllu held i vel smurt mótt og bakast í heitum bakaraofni í hér um bil ¾ klst. Borið á bord með kapersósu. (Í stað eggjanna má nota eggjaduft).

Kvennablaðið kostar 3 kr. innanlands
erlendis kr. 3 60
(1 dollar vestanhafss)
1/4 verðsins
borgist fyrfram, en
1/4 fyrir 16. juli.

Kvennablaðið.

Upprögn skrifbag
bundin við ára-
mót, ógild num-
komin sé til ósi-
get. Fyrir 1. okt
og kaupandi hafi
borgað að fullu.

23. ár.

Reykjavík, 22. des. 1917.

N. 12.

Gleðileg Þól og Nýár!

Þjóðfélagsstofnanir
i New York fylki í Ameríku.

Alt það land, sem heyrði undir stofnunina, er fyrir löngu fullræktað af föngum. Því hefir nýlega þessi jörd þar í nágrenninu verið keypt til að leggjast undir hana. Stofnunin hefir eignast sin eigin fyrirmynnar svínahús. Þar reka fangarnir svinarækt eftir nýjustu og beztu reglum. Sömuleiðis á stofnunin ágætan skóla með öllu nútíðarfyrirkomulagi og kenslutaekjum, þar sem fangarnir fá bæði bóklega og verklega kenslu. Bóklega kenslan er: lestur, skrift, enska, teikning, venjulegur reikningur og bókstafareikningur, bókfærsla, náttúrusaga, útlend mál, landafræði og mannkynssaga. Kenslunni er skift milli þriggja kenslukvenna. Hver þeirra kennir sínum bekk frá kl. 8.30—11.45 árd. og aftur frá kl. 1.45—4.30 síðd. Auk þess eru þar nokkrar kenslukonur, sem kenna leikfimi og müslk. Á sama hátt er verklegu kenslunni skift í tima, árd. og síð. Öllu fyrirkomulaginu er hagað sem hagkvæmlegast bæði fyrir fangana og stofnunina. Verklegu námsgreinarnar eru meðal annars: bæði einfaldur og finn matartilbúningur, lérefstaþvottur og annar fataþvottur, lérefstasléttun

og sterkjun, matarframreiðsla og að dúka bord fallega, matjurtagarðrækt og blóm-rækt o. s. frv. Mikil áherzla er lögð á trúbragðakenslu, sem kend er i sunnudagaskólanum, einkum kristnum stúlkum, bæði af mótmælenda og katólsku trúflokkunum, og sömuleiðis Gyðingatrúflokknum. Þar eru einnig haldnar guðspjónustur á hverjum laugardegi, bæði eftir láthersku (mótmælenda) og katólsku siðunum.

Enginn skyldi þó ætla að ibúarnir eða fangarnir í þessari betrunarstofnun séu neyddir til að vera án allrar skemtnunar og glaðværðar. Nei, ýmsar breytilegar skemtanir fást þar oftlega, sem léttá vinnu dagsins, eru það sjálfir fangarnir sem skemta. Dr. Dawis tók eftir því og benti á það, að sjónleikir og leikæfingar vektu áhuga allra, jafnvel þeirra allra kærulausstu. Meðal innibúa stofnunarinnar eru meðal annars tvö félög: »The Dramatia Club« og »The Glee Club«.

Fyrra félagið hefur leikið ekki ómerkari leikrit en »Samfundets Stötter« eftir Ibsen, og hitt félagið hefur leikið sama veturninn »Fundur Nordurheimskautsins«. Sömuleiðis hefur það félag oft skemt mikil með söng. Kennararnir og verðirnir í stofnuninni hafa lika myndað sin á milli hljómlíkafélag (orkestir), til að skemta með. Sömuleiðis eru oft haldnar fyrirlestrar með skuggamyndum og stundum koma þangað söngmenn og hljóðfæraleikarar, sem gleðja stúlkurnar með list sinni. Hátíðir og tyllidagar eru sérstakir gleðidagar, einkum þjóðhátiðardagurinn 4. júli. Aðalskemtnunin þá sagði dr. Davis vera »Sögu fánanna«. Mr. Wood, sem er formaður í stjórn stofnunarinnar, hélt fyrirlestur um uppruna og sögu fánanna í ýmsum löndum, en meðan veisuðu þau »Miss Columba« og »Onkel

Sam» fánum hinna ýmsu landa, og svo var þjóðsöngur hvers þeirra sunginn á estir, og síðast dansað í þjóðbúningum þessara landa.

Í árskýrslu stofnunarinnar stendur: »Allir fangarnir hafa á þessu ári hlýðnast ágætlega öllum reglum stofnunarinnar, og það er aðallega sjálfum föngunum að þakka. Peir skilja altaf betur og betur hvað mikið stofnunin gerir fyrir þá.

Lakasti gallinn gegn því að góður andi geti alment ríkt i stofnuninni, hafa verið gegjuðu fangarnir, sem sjaldan læra að meta það, sem gert er fyrir þá, og yfir höfuð geta ekki skilið tilgang samvinnunnar. Hinn stóri hluti geggaðra fanga, sem í stofnunina koma, er í raun og veru hennar alvarlegasta og erfðasta viðfangsefni«.

Margar tilraunir hafa verið gerðar til þess að rannsaka gáfnafar, hæfileika og sálarlegt heilbrigði fanganna og gera töflur yfir það, sem ekki hesir verið létt starf. Nú hesir þessu þó verið komið í fast visindalegt horf, og sálarrannsóknarfélag eitt hesir gefið 1500 dollara til þessara rannsókna í eitt ár. Sérfræðingur í þeirri grein er þegar fenginn.

Dr. Davis álitur það bráðnauðsynlegt að þeir dæmdu íá í rétta meðferð, og að allir þeir, sem sannanlega séu gedveikir eða »geggjaðir« á vitsmunum, séu settir sér í stofnanir, sem til þess séu útbúnar.

Hennar hugsjón er að stofnað verði »Clearing house«, sem hafi það ætlunarverk að rannsaka visindalegt gáfnafar og sálarstand hinna sakfeldu. Eftir árangrinnum af þessum rannsóknum skyldi svo farið þegar dæma skyldi á hverja stotnun sakborningurinn skuli sendast. — —

Eins og menn sjá láta Ameríkumenn sér ekki nægja að dæma afbrot manna. Peir vilja vita með vissu af hverju menn drýgi slik brot, og koma í veg fyrir að það verði gert. Peir virðast álita þessar tilhnegingar sem sjúkdómseinkenni, eða sprottin af heimsku og þekkingarleysi. Pessa galla vilja þeir lækna, með góðri

viðbúð, nýtsönum fróðleik og heilbrigði sálar og likama. Auðsjánlega álita þeir það svara kostnaði fyrir þjóðfélagið að lækna gallana með fyrirbyggjandi ráðstöfum, og réttlátara en að hegna meðlimnum fyrir ósjálfráða galla, sem í raun og veru væru að eins þjóðfélagini að kenna og skammsýnni stjórn þess.

Eldhúsbálkur.

Bóndadóttir með slör.

250 gr. — 1 pd. rífið rúgbrauð. — 25 gr.
5 kvint smjör eða margarini. — 25 gr. = 5
kv. melis, 1 pd. epli, 20 kv. melis, ávaxta-
matuk (Syltetøj), 1 peli peytirjómi.

Smjörið er brætt og braudinu og sykrinum hrært saman við. Eplin eru afhydd og kjarnarnir stungnir út, svo eru eplin soðin í mauk og ofurlitlu af vatni bætt i. Þá er síðari sykur-skamtinum hrært saman við, og svo er pessum graut, braudi og ávaxtamauki jafnað í lög í glerskál, og skreytt að ofan með peytum rjóma. Petta er ágætur eftirmatur til hátiðbrigða núna um pessi dýrtiðarjól.

Samanvafin lagkaka.

20 kv. flórmjöl, 20 kv. smjör eða margarine,
20 kv. steyttur melis, 2 egg, 2 matskeiðar
mjólk, örliðið af sitrónsaft (eða sitróndropar,
ef saft er ekki til). 1/4 teskeið lyftidufti,
ávaxtamauk.

Smjörið er hálf braett eða linað, — og hrært svo saman með sykrinum í hvitan stífan þvoð-jafning. Eggjunum er svo hrært saman við hverja fyrir sig í einu. Hveitið sigtast nú með lyftiduftinu og hrerist saman við deigð ásamt sitróndropunum og njólkinni. Þá er ferskeytt pappirsblað smurt tvísvar sínnum, og þegar það er orðið hart er deigð látið á það og smurt jafnt yfir alt blaðið. Randirnar á blaðinu eru svo brettar upp, og kakan sett á smurða járnþlotu inn í bakaraofninn, og bakast við jafnan hita c. 1/4 kl.st. Þá er hún tekin út og hvolt á pappirsblað, sem steyttum sykri er ádur dreyft yfir. Nú er ávaxtamaukinu smurt á kökuna og hún vafin saman meðan hún er volg.

